

Kiddal- Klink- og Nørhede plantager tager sin begyndelse

Nedenstående er et uddrag af Lærer Anders Chr. Vestergaards erindringer der blev bragt i Grønbergers lokalblad Runestenen nr. 105 og 106 juli og september 2010

(Alle Vestergaards erindringer kan ses på www.runestenen.dk)

Nogle af sognets fremtrædende mænd, Anton Halkjær, Svend Kristian Svendsen, Skråstrup, Kristian Kjærgaard m.fl. fandt på, at vi skulle have en række diskussionsaftener i skolen om alt hvad der kunne virke fremmende på sognets udvikling såsom husdyrbrug, jordens behandling m.m., og i vinteren 1901-02 blev der holdt en række møder med god tilslutning navnlig i de første. En Aften skulle Svend Kr. Svendsen, Skråstrup, indlede en forhandling om plantning, selv havde han plantet en del på sin ejendom. Dengang var Nr. Omme umådelig fattig på træer og haver, og jeg savnede begge dele og besluttede at forberede, mig så grundig som mulig, så jeg ret kunne give mit bidrag til diskussionen den aften.

Svend Kr. var ikke taler, og han fik kun lidt sagt og det var i det hele taget et emne, som ikke dengang interesserede ret mange, og jeg tror at diskussionen ville være ret hurtig døet ud, dersom jeg ikke havde haft noget vægtigt at sige. Jeg talte vel en god halv time, og jeg endte med, at vi skulle have nogle af vore store

Anders Chr. Vestergaard

hedearealer forvandlet til plantage og sætte under debat, hvad der ville være det fordelagtigste, enten et kommuneforetagende eller et aktieselskab. Der blev stemning for det første, og Svend Kr. Svendsen og jeg fik til opgave at gå til Sognerådet for at lægge et godt ord ind, for en kommuneplantage. Sognerådet stillede sig just ikke afvisende, men de ville først indkalde til et sognemøde angående sagen. Ved dette møde talte én af sognets mest betydende mænd, Thomas Nedergaard smukt mod en kommuneplantage, plantning hævdede han, må være en hver mands sag, og dette bevirkede at et stort mindretal gav ham, medhold, og sognerådet erklærede, at så ville de ikke have med sagen at gøre. De fleste gik så, men Frederik Klink opfordrede de interesserede til at blive, og en del blev. Han tilbød så, at han imod at få en aktie (a' kr. 25) ville afgive et stykke hede, og Hans Kr. Holmgaards, der havde et stykke indtil, tilbød det samme, begge dele på 15. tdr. land tilsammen.

Det var altså en begyndelse, der skulle fortsættes, og dertil valgtes et udvalg bestående af Svend Kr. Svendsen, Hans Kjærgaard, Jacob Bjerg, Kristian Hansen, Grønberg, og jeg, og allerede denne første aften blev der tegnet 44 aktionærer jeg kan ikke finde med hvor mange aktier. I foråret der fulgte efter, altså 1902, købte udvalget et andet samlet hedeareal på 143 tdr. land af Niels Mouridsen, Kidal, Niels Nielsen, Klidsbjerg og Iver Kristensen, Nørgård. Desuden købtes af Thomas Mouridsen, Nørhede, 30 tdr. land. Prisen for alles vedkommende var kr. 5,00 pr. tdr. land eller aktier. Der blev således tre Plantager: Kiddal, Klink og Nørhede plantage. Der afholdtes så en stiftende generalforsamling den 31. maj 1902. Der var omtrent

1 tdr. land til hver aktie. Altså 188, men jeg husker ikke hvor mange aktionærer der var. Vedtægterne blev vedtaget, og selskabets navn blev: Kiddal - Klink - Nørhede Aktieselskab, og en bestyrelse på tre medlemmer valgtes, nemlig Svend Kr. Svendsen, Thomas Mouridsen og jeg. Svend Kr. Svendsen blev formand, men det var mig, som havde det største arbejde som den, der havde nærmest til Kiddal plantage, og jeg gled snart ind som formand. Den 29. december udliciteredes det første plantearbejde nemlig inddigning og gravning af plantehuller, og den første plantning fandt sted foråret 1903. Jeg har udført mange timers arbejde i Kiddal plantage navnlig. Om foråret, når jeg var færdig med skolen, så af Sted for at være til stede ved plantningsarbejdet, men jeg kunne også bruge benene dengang. Noget af det mest spændende var at brænde lyngen af hvert forår til plantning, thi hvor let kunne ikke ilden tage magten fra os. Jeg skriver os, for vi var gerne to, Kristen Præstegaard var altid villig til at hjælpe mig med dette farlige arbejde. Engang var det også nær ved at gå galt. Det var næsten blikstille og lyngen var ikke rigtig tørt og ville ikke ret brænde. Vi besluttede så at brænde et brandbælte langs den tilplantede del, da vi let kunne bestemme brandens retning og så ville vi en dag da lyngen bedre kunne brænde, afbrænde det areal som skulle tilplantes i dette forår. Men så sker det så forfærdelig pludseligt, at der rejser sig en skarp tør vind fra sydøst, der førte ilden lige mod det beplantede areal, der alt dengang vel var på 40 tdr. land, og nu kunne lyngen pludselig brænde. Jeg blev så forfærdet, og jeg syntes det var umuligt at redde den tilplantede del. Da fik jeg øje på Niels Kiddal, som pløjede langt borte, og han havde vognen med, og så løb jeg som for livet. fik ham forklaret, hvor galt det stod til. Ploven kom på vognen, hestene spændt for, og så kørtes der så hurtigt som der kunne køres på denne ujævne strækning, og jeg så, at endnu kunne der være en smule håb om at frelse det tilplantede, og så begyndte vi at pløje. Niels pløjede, jeg kørte. Kristen Præstegaard gjorde, hvad der kunne gøres med en skovl, atter og atter måtte vi vige for strålevarme og røg, men efter en ½ times kamp var plantagen frelst, men syd på kunne ilden fortsætte uhindret, så da den i nattens mørke gik over de høje bakker, så det pragtfuldt ud set nordfra, og mennesker fra Grønbjerg strømmede til, for de troede plantagen brændte. Mor og Dorthe Præstegaard troede det samme og bedrøvede og skrækslagne styrtede de også derop, blændet af ilden faldt de flere gange i det ujævne terræn. Én af de ankomne råbte til mig: "Hvor møj tår det" i en brøsig dommertone. Jeg svarede: "Ikke mere end det skal". Hvad om jeg ikke kunne have svaret således?

I flere år passede vi en stor planteskole i Klink, og jeg var selvfølgelig for beskeden til at forlange tilstrækkeligt for dette, ret trælse lugnings og andet rengøring - såning og udprøvningsarbejde. Til sidst syntes jeg ikke, jeg kunne holde ud til så meget, jeg havde altid en stor skole og aftenskole, og så nægtede jeg ved generalforsamlingen den 19. november 1920, at tage mod valg trods al overtalelse til at blive ved. Da var 168 tdr. land tilplantet, og der var 20 tdr. land hede tilbage at beplante. Det er gået godt siden, og plantagen er allerede til gavn og glæde, og vil engang blive værdifuld og give renter samt blive en prydelse og et hjemsted for nyt dyreliv. Det var mit arbejde med plantagen, som førte mig ind som bestyrelsesmedlem i plantningsforeningen for Hover m.fl. sogne der blev oprettet som en særlig afdeling, så vidt jeg husker, i efteråret 1913, og jeg blev valgt ind i den første bestyrelse som ivrig plantningsmand. I bestyrelsen sad også plantørerne Nielsen, Hoverdal, Højmark, Lem Nørhede. I 1936 nægtede jeg at tage mod genvalg af hensyn til mit helbred, men i de 23 år jeg var med havde jeg hver vinter taget mod plantebestillinger, uddelt planter efter at have været med til at gøre indkøb opkrævet pengene, samt skaffet ikke så ganske få gratis planter. Hvor mange planter jeg har uddelt i disse år ved jeg ikke, men de tælles i

tusinder, mest fyr, gran, tjørn og siljerøn. 3 gange var jeg med til delegeretmøde for de samvirkende plantningsforeninger i hele landet. Første gang i Nykøbing Mors. 2. gang i Thisted og sidste gang i Sæby. Alle tre gange sammen med plantør Højmark. Det var meget interessante turer, hvori vi så meget smukt og levede højt og muntert. Højris, Klitmøller, Ålborg og Sæby og Sæbygård, tværs over "Jydske Ås" til Voregård, hvor kun en mægtig svane tog imod os med brusende fjer, ellers stod den skønne hovedbygning tom, til Store Vildmose og selvfølgelig med besøg i yngre og ældre plantager og smukke skove. Jo det var glimrende turer.

For at sætte mere fart i plantningen i Nr. Omme dannedes en plantningslav med mig som formand. I 5-året 1926 - 30 blev der plantet bjergfyr 31.194, skovfyr 530, hvidgran 35.035, rødgran 850, sitkagran 785, hvidel 364, rødell 110, birk 82, siljerøn 2.038, alm. røn 213, ask 35, ahorn 63, elm 1.304, eg 35, bøg 415, poppel 45, tjørn 8.020, pil 1.326, hylde 105. I alt 82.549. Selv om noget er mislykket på grund af dårlig pasning, må det sætte sit præg på sognet engang.